

Redaktørens forord

I dette sidste nummer af *Dansk Sociologi* årgang 24 vil redaktionen gerne takke de mange forfattere, som i årets løb har bidraget med interessante artikler, essays, review-essays, kommentarer, kronikker og anmeldelser. Artiklernes gode faglige kvalitet kan, ud over forfatterne selv, også tilskrives de mange fagfæller, som velvilligt har bidraget med grundige og konstruktive faglige bedømmelser. Bedømmerne skal derfor have en stor tak for deres indsats. En oversigt over denne årgangs bedømmere findes bagest i dette nummer af tidsskriftet.

Dansk Sociologi tilbyder sine læsere artikler inden for et bredt felt af sociologiske områder. Nærværende nummer indeholder fire artikler, som tilsammen netop afspejler denne faglige bredde – både emnemæssigt, teoretisk og metodisk. I den første artikel diskuterer *Klaus Rasborg* individualiseringsbegrebets sociologiske relevans ud fra to delvist modsætningsfyldte teoretiske perspektiver: Et frisættelsesteoretisk perspektiv på den ene side og et klasse- og magtteoretisk perspektiv på den anden side. Rasborg inddrager analyser af centrale individualiserings- og differentieringsteoretikere og giver et bud på, hvordan man kan integrere de to perspektiver. Selvom frisættelsesteoretikere som Ziehe, Beck, Giddens og Baumann hver især har ansatser til forståelse af forholdet mellem individualisering og social differentiering, så er de kun svagt udviklede – både teoretisk og empirisk. Med inspiration fra teoretikere som Bourdieu, Dean og Rose, argumenterer Rasborg for nødvendigheden af at anskue individualiseringen som grundlæggende socialt differentieret: Evnen til at håndtere individualiseringens krav er med andre ord afhængig af besiddelsen af økonomisk, social og kulturel kapital. I forlængelse af de teoretisk funderede analyser giver Rasborg også empiriske eksempler på, hvordan forskellene i socialt betingede dispositioner slår igennem i forhold til forskellige områder i samfundslivet: unges politiske orienteringsmønstre; unges valg af uddannelse; og mere generelt hvordan individualisering og social klasse er indbyrdes forbundne i individers livsforløb.

Den anden artikel indeholder en sundhedssociologisk analyse af undervægt blandt danske skoleelever. Selvom det oftest er overvægt, der fremhæves som et af tidens største sundhedsproblemer, så bidrager *Annette Quinto Romani* i sin artikel til at belyse, hvordan problemer med undervægt fordeler

sig i forskellige sociale grupper. Problemer med undervægt kan nemlig opstå som følge af en social skabt stigmatisering af overvægt, fordi det slanke ideal overdrives. Romani henviser således til tidligere studier, som viser at forældre med en meget restriktiv tilgang til børns kost og motionsvaner kan forstyrre børnenes selvregulerende sultmekanismer og dermed forstærke vægtproblemer i begge retninger. Resultaterne fra Romanis egne empiriske undersøgelser af 1.092 skoleelever i Aalborg Kommune peger på, at problemer med undervægt kan hænge sammen med forældrenes sociale baggrund. Hun finder her, at piger med højt uddannede mødre faktisk har en større sandsynlighed for at blive undervægtige end piger med lavt uddannede mødre. Herudover viser det sig også, at kampagner som sigter mod at øge elevernes viden om egen sundhed kan have utilsigtede og uønskede konsekvenser, fordi de også øger sandsynligheden for flere tilfælde af undervægt.

En anden interessant reguleringsproblematik behandles i tidsskriftets tredje artikel "Hyperansvar: Når personligt ansvar gøres til genstand for styring", forfattet af *Hanne Knudsen* og *Niels Åkerstrøm Andersen*. Begrebet hyperansvar refererer til de forventninger, der skabes i offentlige styringsforsøg, hvor der appelleres til, at borgerne reflekterer over eget ansvar. Artiklen indeholder først en diskursanalyse af forandringerne i det ansvar, skolen i tidens løb har tildelt forældrene, og dernæst en dekonstruktiv analyse af de personlige ansvars former. Knudsen og Åkerstrøm Andersen finder, at der i de senere år er sket en forskydning fra en regel- og rådsorienteret styring af forældreansvaret mod opfordringer til, at forældre deltager i diffuse offentlige refleksioner over eget ansvar. Konkrete eksempler på denne udvikling er statslige og kommunale myndigheders tiltagende brug af koncepter og styringsteknologier i form af såkaldte ansvarsdialoger, partnerskabsaftaler og ansvarsspil. Med disse teknologier opstår der ifølge Knudsen og Åkerstrøm Andersen et reguleringsproblem, fordi de afspejler et ønske om at regulere helt ind i familielivet samtidig med, at man derved tilsidesætter respekten for individuelle særtræk. Hyperansvaret risikerer derfor også at true det, som reguleringen i udgangspunktet havde til ambition at fremme, nemlig det personlige ansvar.

I den fjerde artikel vendes blikket indad i den forstand, at vi her får en analyse af strukturerne og udviklingen i dansk sociologisk forskning. Ud fra et Bourdieu-inspireret felt-analytisk perspektiv undersøger *Kristoffer Kropp* dansk sociologisk forsknings nuværende struktur og historie. Den første del af artiklen benytter sig af data fra kvalitative interview samt en omfattende spørgeskemaundersøgelse blandt danske samfundsvidenskabelige forskere, hvorfra der er udvalgt en gruppe på 152 sociologisk orienterede forskere. Kropp gennemfører en multipel korrespondanceanalyse, og resultaterne herfra peger på tre væsentlige differentieringsprincipper i dansk sociologi, nemlig mængden af akademisk kapital, forskningens orientering mod henholdsvis et akademisk og et ikke-akademisk publikum, samt forskellen mellem sociologiske "insidere" og "nytilkomne". I artiklens anden del skitseres den

historiske og institutionelle proces, som har bidraget til at skabe strukturen af det danske sociologiske felt, og som overordnet set afspejler, at forskellige videnskabelige institutioner har fulgt forskellige professionelle strategier i løbet af sociologiens genetablering efter 1990.

Review-essayet i dette nummer belyser frihedsbegrebets betydning – eller rettere – manglende betydning i sociologien. *Mikael Carleheden* og *Michael Hviid Jacobsen* pointerer, at frihed er et underteoretiseret fænomen i sociologien, og at det lever en slags skyggetilværelse, fordi sociologer typisk er mere optaget af frihedens modsætninger – social orden og social kontrol. Reviewet inkluderer tre centrale norske publikationer, der alle har frihedsbegrebet som omdrejningspunkt: Det er bogen *Frihet* (2007), redigeret af Thomas Hylland Eriksen og Arne Johan Vetlesen; *Frihetens filosofi* (2013) af Lars F. H. Svendsen, samt Gunnar C. Aakvaags bog *Frihet: Et essay om å leve sitt eget liv* (2013). Blandt disse tre bøger er det særligt sidstnævnte, der har et sociologisk sigte, og som derfor også får en mere indgående behandling. Carleheden og Jacobsen anerkender og roser Aakvaags grundige og "overbevisende" analyse af frihedsbegrebets forskellige dimensioner, men forfatterne er også skeptiske med hensyn til den sidste del af bogen, som forekommer at have et mere "liberalistisk normativt tyngdepunkt".

I en velargumenteret replik tager *Gunnar Colbjørnsen Aakvaag* til genmæle. Han er blandt andet uenig i postulatet om at være bundet til et liberalistisk frihedsbegreb, og argumenterer for nødvendigheden af et mere alment handlingsteoretisk udgangspunkt i analyser af frihed. I redaktionen håber vi, ligesom forfatterne, at review-essayet og replikken kan give anledning til flere spændende frihedssociologiske analyser og diskussioner blandt skandinaviske sociologer.

Afslutningsvis skal det nævnes, at dette nummer af *Dansk Sociologi* desuden har en række anmeldelser af aktuelle samfundsvidenskabelige bogudgivelser. Vi også vil benytte lejligheden til at henlede opmærksomheden på review-tidsskriftet *Contemporary Sociology*, vol. 42, som indeholder tre gode anmeldelser af publikationer med danske forfattere: Rasmus Kleis Nielsens *Ground Wars: Personalized Communication in Political Campaigns*, Princeton University Press, 2012; Anders Blok og Torben Jensens *Bruno Latour: Hybrid Thoughts in a Hybrid World*, Routledge, 2011, samt Ole Bjergs *Poker: The Parody of Capitalism*, University of Michigan Press, 2011.

Klaus Levinsen